

Katern startzondag

Preekschets

dat je
groeien
mag

HGJB-Startthema 2024-2025

Inhoudsopgave

1.	Woord vooraf	03
2.	Motivatatie thema	03
3.	Motivatatie Bijbelgedeelte	03
4.	Preekschets 'Dat je groeien mag'	03
	4.1 Exegetische en homiletische observaties bij het bijbelgedeelte	03
	4.1.1 Context en thema's	03
	4.1.2 Vanuit het Oude Testament	04
	4.1.3 Notities bij Johannes 15:1-12	04
	4.2 Gedachten en suggesties bij de preek	06
	4.3 Met het oog op kinderen	07
	4.4 Met het oog op tieners en jongeren	07
	4.5 Liturgische aanbevelingen	08
	4.6 Mogelijkheden voor verwerking: gespreksvragen of opdrachten	08
	4.7 Preekschrijfkarta	09

1. Woord vooraf

Het startthema voor 2024-2025 staat in het teken van groeien in geloof. Geloof is een vrucht van de Geest. Het is iets dat mag en moet groeien! Hoe kan die groei plaatsvinden? Wat is daarvoor nodig en hoe kunnen we daar in het jeugdwerk aan bijdragen? Met deze vragen willen we het seizoen 2024-2025 starten: (op)dat je groeien mag....!

Het bijbelgedeelte dat centraal staat, is Johannes 14:1-12. Bij de preekschets bieden we als HGJB een preekschrijfkartaan (zie pag. 9-10).

Behalve een preekschets biedt het Katern Startweekend allerlei concrete werkvormen en tips aan voor een gezellige en verbindende start van het nieuwe seizoen. Ook dit jaar stellen we vergaderopening beschikbaar over het bijbelgedeelte.

De preekschets is geschreven door ds. G.M. van Meijeren uit Zeist.

We wensen u een gezegende startzondag toe!

2. Motivatie thema

Waar zou je het liefst méér zekerheid over willen hebben? Die vraag stelde een HGJB-medewerker aan een groep tieners waarmee hij in gesprek was over het onderwerp twijfel. In de clubruimte hingen tien stellingen over het geloof, zoals: 'God leidt mijn leven', 'God bestaat', 'God houdt van mij', 'Eens zal alles vrede zijn' en 'Mijn zonden zijn vergeven'. De opdracht was: ga staan bij de stelling waarover je het liefst meer zekerheid zou willen hebben. Het resultaat was opvallend: bijna de helft van de tieners ging staan bij: 'God houdt van mij'!

Daar twijfelden ze dus aan, of in ieder geval: daar zouden ze meer zekerheid over willen hebben. In een andere groep zou de 'score' natuurlijk anders kunnen uitvallen. Maar gezien onze contacten met tieners in het algemeen, zou dit voorval ook heel goed een signaal kunnen zijn van wat breder leeft onder christelijke tieners. Velen van hen vragen zich af of God wel echt van hen houdt.

Je kunt hier op verschillende manieren naar kijken. Aan de ene kant kun je zeggen dat Gods liefde voor hen blijkbaar geen spanningsloze vanzelfsprekendheid is, zo van: 'Natuurlijk houdt God van mij, waarom zou Hij *niet* van mij houden?' Dat heeft iets positiefs. Aan de andere kant kun je je afvragen hoe het komt dat het onderwijs over Gods liefde (waarvan we kunnen zeggen dat dat in de betreffende gemeente zeker wordt

gegeven) bij deze tieners nog niet echt binnen is gekomen.

Het is belangrijk om te beseffen dat het méér vraagt dan hen eenvoudigweg vertellen: 'God houdt van jou!' De twijfel van tieners in deze tijd is meestal geen *rationele* twijfel, maar een relationele. Misschien moet je zelfs zeggen: het is een *existentiële* twijfel, die raakt aan hun hele bestaan. Om het te zeggen met het motto dat de HGJB onder haar logo heeft staan: het gaat om 'houvast voor jongeren'. De wereld anno 2024 geeft hen weinig of geen existentieel houvast. Hun omgeving is juist heel veeleisend.

3. Motivatie Bijbelgedeelte

De noties van liefde, vrucht en groei komen bij uitstek samen in het onderwijs dat de Heere Jezus aan Zijn discipelen geeft in Johannes 15:1-12. We kennen dat als het gedeelte over de ware Wijnstok en de ranken. Jezus veronderstelt hier dat geloof iets levends is, dat het groeit en dat het vrucht voortbrengt. Daarvoor is het nodig dat wij als rank verbonden zijn aan de Wijnstok Jezus. We moeten 'in Hem' blijven, zegt Hij in vers 4. En volgens vers 9 is dat hetzelfde als 'in Zijn liefde blijven': 'Zoals de Vader Mij liefgehad heeft, heb ook Ik u liefgehad; blijf in Mijn liefde.'

Het evangelie van Jezus Christus is hier echt evangelie. Gooi je anker niet uit in jezelf, maar hecht je aan Jezus Christus. Alleen zo zul je tot bloei komen en vrucht dragen. Dat is zowel een opdracht als een belofte: zo *zul* je groeien en bloeien. In de gemeente komt het erop aan dat we dat aan jong en oud blijven leren. Dat is, zoals al gezegd, méér dan hen vertellen hoe het zit. Het gaat om inwijding in de levende werkelijkheid van de Wijnstok en de ranken.

4. Preekschets 'Dat je groeien mag!'

4.1 Exegetische en homiletische observaties bij het bijbelgedeelte

4.1.1 Context en thema's

Blijvende verbondenheid

Johannes 15: 1-12 is onderdeel van het afscheidsgesprek dat Jezus met Zijn leerlingen voert, vlak voor Zijn sterven. Dit gesprek vindt plaats tijdens 'de maaltijd' (Joh. 13: 2) en vlak voor Pesach (zie Joh. 13: 1). Omdat Johannes 14 eindigt met Jezus' opmerking 'Sta op, laten wij hier vandaan gaan' (vers 31b), lijkt Johannes 15 t/m 17 een latere toevoeging te zijn. Jezus vertrekt immers in Johannes 18: 1 pas daadwerkelijk naar buiten. Hoe dit ook zij, wat Jezus aan de orde stelt in Johannes 15 houdt onmiskenbaar verband met wat ook in hoofdstuk 14 centraal staat: de vraag hoe Hij met Zijn leerlingen verbonden zal blijven, nadat Hij is heengegaan naar de Vader.

dat je
groeien
mag

De andere Trooster

In Johannes 14 zegt Jezus dat er na Zijn heengaan een andere Trooster komt, die ervoor zal zorgen dat Jezus met Zijn leerlingen verbonden blijft. Het is 'de Geest van de waarheid' (vers 17). Hij zal de leerlingen in alles onderwijzen en hen wat Jezus gesproken heeft, te binnen brengen (zie vers 26). Op deze wijze zullen de leerlingen Jezus' woorden volgen en Hem liefhebben (zie vers 23a). Het schept een relatie die zo intiem is, dat Jezus zegt: 'Mijn Vader zal hem (d.i. de leerling) liefhebben, en Wij zullen naar hem toekomen en bij hem intrek nemen' (vers 23b). Johannes 15: 1-12 is hier een visuele uitwerking van.

Ik ben

'Ik ben de ware Wijnstok' (Joh. 15: 1a) is de laatste van zeven zogenaamde 'Ik-ben'-uitspraken van Jezus. De andere zes zijn:

1. 'Ik ben het brood des levens' (Joh. 6: 35a).
2. 'Ik ben het licht der wereld' (Joh. 8: 12a).
3. 'Ik ben de deur' (Joh. 10: 9a).
4. 'Ik ben de goede herder' (Joh. 10: 11a).
5. 'Ik ben de opstanding en het leven' (Joh. 11: 25a).
6. 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven' (Joh. 14: 6a).

In deze uitspraken komt de eenheid tussen de Vader en de Zoon heel geconcentreerd naar voren. Als Jezus zegt 'Ik ben' dan klinkt de NAAM door die aan Mozes geopenbaard werd: 'En God zei tegen Mozes: Ik ben die Ik ben' (Ex. 3: 14a). In Jezus onthult de God van Israël Zichzelf.

De liefde

De eenheid tussen de Vader en de Zoon komt tot uitdrukking in hun liefde voor elkaar. Het is een zichzelf (over)gevende liefde. Deze liefde van God wordt in de wereld belichaamd door Jezus en de bedoeling is, dat Zijn leerlingen deze liefde zullen belichamen na Zijn heengaan. 'Niemand heeft een grotere liefde dan deze, dat iemand zijn leven geeft voor zijn vrienden. U bent mijn vrienden als u doet wat Ik u gebiedt' (Joh. 15: 13-14). Het is de liefde van het kruis, van het offer. Liefde die de weg van de graankorrel gaat (zie Joh. 12: 22-24). Een liefde die Paulus beschrijft in 1 Korinthe 13 en die ook in de brieven van Johannes naar voren komt.

De wereld

Deze liefde is in de wereld (de kosmos) uniek. God heeft deze wereld lief (zie Joh. 3: 16). Tegelijk is de wereld van God losgeslagen en daardoor in duisternis. Vervreemd van Gods liefde. Daardoor kan het ongelofelijke gebeuren: Jezus, die Gods liefde voor de wereld belichaamt, wordt door de wereld gehaat. Deze haat ondervindt Jezus in het Johannesevangelie juist van de Joodse leiders van toen, die in de ontmoeting met Jezus 'blind' voor Gods liefde blijken te zijn (vgl. Joh. 9: 39-41). In het vervolg op Johannes 15: 1-12 zegt Jezus dat ook Zijn leerlingen de haat van de wereld zullen ondervinden, maar de Geest zal het voor hen opnemen. Gods liefde overwint de wereld.

4.1.2 Vanuit het Oude Testament

In het Oude Testament wordt het beeld van wijngaardenier en wijnstok gebruikt om Gods relatie met Zijn volk Israël uit te drukken. Denk aan Jesaja 5: 1-7 en Psalm 80.

Jesaja 5: 1-7

Jesaja bezingt in een lied de liefde van God voor Zijn volk Israël. De profeet spreekt over Hem als 'mijn Beminde' en 'mijn Geliefde' en tekent het land Kanaän als een wijngaard. God beplante deze wijngaard met 'edele wijnstokken', namelijk de mannen van Juda, die Jesaja 'Zijn lievelingsplant' noemt (vers 7). Uit alles spreekt de grote zorg die God heeft besteed aan Zijn volk (zie vers 2). Maar waar liep het op uit? 'Hij verwachtte dat hij goede druiven zou voortbrengen, maar hij bracht stinkende druiven voort' (vers 3). Vruchten die in vers 7 worden getekend als onrecht in plaats van gerechtigheid. Israël beantwoordt niet aan de bedoeling waarmee God Zijn volk in Kanaän bracht. Om te leven volgens de Thora en zo een licht te zijn voor de wereld. En dan klinkt een klacht: 'Wat is er nog meer te doen aan Mijn wijngaard, dan wat Ik eraan heb gedaan?' (vers 4). Het lied loopt uit op het oordeel dat komt. Verwoesting en ballingschap.

Psalm 80

In Psalm 80 is het oordeel gekomen en klinkt de steeds herhaalde roep vanuit de diaspora: 'O God, breng ons terug' (vers 4a, 8a, 20a). In de tweede helft van de Psalm staat het beeld van de wijnstok centraal. Met verlangen wordt teruggedacht aan Pesach, de bevrijding uit Egypte. 'U hebt een wijnstok uit Egypte uitgegraven, de heidenvolken verdreven en hem geplant' (vers 9). Na de 'groei' trad echter het verval in. Het oordeel. 'Het zwijn uit het woud heeft hem losgewroet, het wild van het veld heeft hem afgegraasd' (vers 14). Wat rest is een gebed om ontferming. 'Zie om naar deze wijnstok, de stam die Uw rechterhand geplant heeft' (vers 15b-16a). Waarom? Niet omdat Israël dat heeft verdiend, of het in de toekomst beter zal doen. Nee, er wordt een beroep gedaan op 'de Zoon, Die U voor Uzelf sterk gemaakt hebt' (vers 16b), op 'de Man van Uw rechterhand, op de Mensenzoon' (vers 18). Wie is dit anders dan de Messias? Alleen om Hem is er toekomst. 'Dán zullen wij ons niet van U afkeren' (vers 19a). Zo zal Israël een vruchtdragende wijnstok zijn, tot zegen van de volken.

4.1.3 Notities bij Johannes 15: 1-12

Vers 1

'Ik ben de ware Wijnstok en Mijn Vader is de Wijngaardenier'

Voor 'Ik ben' zie 1.1.1. Met 'ware' wordt bedoeld de 'echte', 'betrouwbare', 'trouwe'. Hier is Hij eindelijk: de Zoon, de Gezalfde om wie God naar Israël omziet. De verhoring van Psalm 80 (zie 1.1.2). Jezus is er ter wille van Zijn volk. Om Israël, de wijnstok, in ere te herstellen. Om goede druiven voort te brengen en geen stinkende

(vgl. Jesaja 5: 4). In Jezus schenkt God Zijn volk waar Hij als de Wijngaardenier naar op zoek is: de gehoorzaamheid aan Zijn geboden, de trouw. In Hem wordt Israël tot een licht voor de volken. In Hem toont God Zijn Zichzelf overgeevende liefde voor deze wereld.

Vers 2

‘Elke rank die in Mij geen vrucht draagt, neemt Hij weg; en elke rank die vrucht draagt, reinigt Hij, opdat zij meer vrucht draagt.’

‘Elke rank’ is iedere loot aan de wijnstok. Een aanduiding voor elk van Jezus’ leerlingen afzonderlijk. Zij hebben het voorrecht aan Hem verbonden te zijn en zo te delen in Israël’s herstel als vrucht-dragende wijnstok. Dat wij vandaag als niet-Joden ook zo worden aangesproken is extra bijzonder. Wij zijn door de doop ingeënt of ingelijfd (vgl. Romeinen 6: 3-5).

Dat is niet zomaar een roeping! Daarom zegt Jezus: ‘Elke rank in Mij geen vrucht dragend, neemt Hij weg’. Wie zo vertaalt, merkt nog beter dat alle nadruk valt op de woorden ‘in Mij’. Goede vruchten zijn echt alleen te verwachten vanuit de verbondenheid of eenheid met Jezus. Het Griekse woord voor ‘wegnemen’ kan ook vertaald worden als ‘opheffen’. Een enkele uitlegger meent daarom dat Jezus hier spreekt over het geduld van de Wijngaardenier met de rank die geen vrucht draagt. Hij neemt de rank niet weg, maar heft die rank op. Anders gezegd: Hij bindt de rank op, in de hoop dat er alsnog vruchten gaan groeien. Hoewel dit wat ver gezocht lijkt gezien vers 6, helpt deze interpretatie wel om te benadrukken dat een wijngaardenier nooit zomaar overgaat tot het verwijderen van een hele rank. Daar is zo’n rank veel te kostbaar voor. Dat deze mogelijkheid door Jezus echter wel wordt opengehouden, spoort ons aan ons leven toe te vertrouwen aan de Wijngaardenier, die ons kent en ons leven in handen heeft.

De rank die wél vrucht draagt vanuit Jezus, wordt door de Wijngaardenier gereinigd met als doel nog méér vrucht voort te brengen. Reinigen is zuiveren. Om bij het beeld van de wijnstok te blijven: denk aan snoeien en krenten. Snoeien voorkomt wildgroei en maakt dat de loot meer kracht uit de wijnstok trekt. Om een volle tros druiven te krijgen, worden kleine druifjes – de krenten – er uit geknipt.

Vers 3

‘U bent al rein vanwege het woord dat Ik tot u gesproken heb’.

De Wijngaardenier reinigt het leven van de leerlingen door het woord van Jezus. Dat is niet alleen een proces, maar ook een gegeven. In Jezus’ woord is de reiniging een feit en is de rank gezuiverd en draagt zij vrucht. Zonder twijfel.

Waarom moet je denken bij ‘het woord’? Johannes 1 laat zien dat Jezus hét Woord is. Het Woord is eeuwig (vers 1 en 15), scheppend (vers 3), bevat het leven en het licht voor de mensen (vers 4) en is vol van Gods genade en waarheid (vers 14b en 16). ‘Het woord dat Ik tot u gesproken heb’, is wat Jezus hiervan heeft laten zien aan de mensen door alles wat Hij sprak en door alles wat Hij deed. Want woord en daad zijn één (denk aan het Hebreeuwse woord *dabar*).

Wie het Johannesevangelie leest, merkt dat het woord dat Jezus spreekt mensen redt die in de macht van de duisternis, de zonde, het oordeel en de dood zijn. Denk aan de Samaritaanse vrouw (Joh. 4), de man in Bethesda (Joh. 5), de blindgeborene (Joh. 9) en Lazarus in het graf (Joh. 11). Door Jezus’ woord van genade, worden zij daaruit bevrijd en ontvangen een nieuw leven. Dit zijn tekenen van Jezus’ eigen dood en opstanding. Aan het kruis rekent Hij af met de duisternis en brengt een nieuw leven aan het licht. Ondertussen blijkt in het Johannesevangelie ook, dat zij die Zijn woord van genade niet nodig hebben in de macht van de zonde blijven. Zie bijvoorbeeld Johannes 9: 39-41.

De reden dat Jezus Zijn leerlingen rein verklaart, is dus omdat Hij hen aan Zichzelf heeft verbonden door de reddende kracht van Zijn dood en opstanding. Een kracht die in 2024 ook werkzaam is, wanneer dit Woord de inhoud van de prediking is.

Vers 4

‘Blijf in Mij, en Ik in u. Zoals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf als zij niet in de wijnstok blijft, zo ook u niet, als u niet in Mij blijft.’

Het werkwoord ‘blijven’ klinkt maar liefst tien keer in vers 1-12 en is ook te vertalen met ‘wonen’. Liefde en intimiteit klinken er in door: Laten wij leven onder één dak. Zoals bruidegom en bruid, vertrouwd met elkaar. De oproep ‘blijf in Mij’ is helemaal ingebed in wat Jezus schenkt en is niet iets wat de leerling zelf voor elkaar moet boksen. De verbondenheid met Jezus is en wordt gegeven door de kracht van het woord dat Hij spreekt. De goede vrucht komt alleen voort vanuit Hem.

Vers 5

‘Ik ben de Wijnstok, u de ranken; wie in mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt u niets doen’.

Dit vers is een samenvatting van wat Jezus tot nu toe gezegd heeft. Het loopt steeds door elkaar: Jezus heeft iedere leerling afzonderlijk op het oog, maar spreekt de leerlingen sámen aan, als gemeenschap. U = jullie. Blijkbaar gedijt de persoonlijke verbondenheid met Jezus het beste in verbondenheid met anderen, met de gemeente. Opnieuw wordt benadrukt dat alleen in Jezus vrucht is te vinden. Let op: véél vrucht. Een overvloed.

Vers 6

‘Als iemand niet in Mij blijft, wordt hij buitengeworpen zoals de rank, en verdort, en men verzamelt ze en werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand.’

Wat Jezus hier zegt, rijmt op vers 2a, maar is nog scherper. Wanneer de leerling zich toch losmaakt van Jezus en het leven dat Hij schenkt, dan roept hij daarmee het oordeel van God over zich af. Het beeld van uitwerpen, verzamelen en in het vuur verbranden wijst op het eindgericht. De dag van de oogst. Zie ook Matteüs 3: 12 en 13: 30. Hoewel dit gericht het aspect van toekomst in zich draagt, geeft het een grote lading aan het heden. Daarom wordt

*dat je
groeien
mag*

in de oude Statenvertaling vertaald met 'die is buitengeworpen'. Daarmee klinkt door wat Jezus zegt in Johannes 3: 18 'wie niet gelooft is al veroordeeld'.

Vers 7

'Als u in Mij blijft en Mijn woorden in u blijven, vraag wat u maar wilt en het zal u ten deel vallen.'

De verbondenheid tussen Jezus en de leerlingen krijgt, zoals ook in vers 3 gezegd, gestalte door de kracht van Jezus' woorden vol reddende genade. Als die woorden doorwerken is er de vrucht, waar God op uit is. Die doorwerking is gezien vers 4 en 6 geen automatisme, maar dat geeft geen reden om te vertwijfelen. Met een geweldige belofte snijdt Jezus zulke gedachten de pas af: 'Vraag wat u maar wilt en het zal u ten deel vallen'. Binnen de context kan dit natuurlijk niet betekenen dat je alles krijgt wat je hartje begeert. Bidden is niet het inleveren van een verlanglijstje, zoals bij Sinterklaas. 'Ik wil dit en ik wil dat'. 'Vraag wat je maar wilt' is om alles bidden wat jezelf niet hebt, maar wat in Jezus te vinden is: de vrucht waar God op uit is. Wie bang is dat hij 'stinkende vruchten' voortbrengt en daarom rijp voor het vuur (vers 6), wordt geroepen op Jezus te zien en wat Hij hier belooft. De Vader geeft waar Hij naar zoekt in ons leven.

Vers 8

'Hierin wordt Mijn Vader verheerlijkt, dat u veel vrucht draagt en Mijn discipelen bent.'

Leerling van Jezus zijn en veel vrucht dragen, betekent dat de Vader verheerlijkt wordt. Daar gaat het om. Niet om ons, maar om God de Vader. Niet om onze naam, maar om Zijn Naam. Niet om onze eer, maar om Zijn eer. 'Verheerlijken' heeft alles te maken met 'gewicht geven'. Wordt de Vader in ons leven verheerlijkt, dan krijgt Hij het volle gewicht. Hij wordt de belangrijkste. Ons leven wordt een zichtbaar bewijs van wie Hij is. Zijn liefde wordt tastbaar. Hiermee is gelijk duidelijk waar je aan moet denken bij 'de vrucht'. Het heeft te maken met jezelf opgeven (je ziel 'haten', zie Joh. 12: 25). Het gaat niet langer om mij en mijn eigen verlangens. In het licht van Jesaja 5: het gaat om de gehoorzaamheid aan Gods geboden. In het licht van wat Jezus zegt in vers 9-12: het gaat om het liefhebben van elkaar. In Galaten 5: 13-26 noemt Paulus dit ook. Hij schrijft daar over 'de vrucht van de Geest' en zet die tegenover 'de begeerte van het vlees'.

Vers 9

'Zoals de Vader Mij liefgehad heeft, heb ook Ik u liefgehad; blijf in Mijn liefde.'

'Blijf in Mij' uit vers 4, wordt nu 'blijf in Mijn liefde'. Zie voor de betekenis van deze liefde ook wat daarover te vinden is onder 1.1.1. Het is een liefde die begint bij de liefde van de Vader voor de Zoon. De gekozen werkwoordsvorm 'heeft liefgehad' en 'heb liefgehad' duiden op de vastheid van deze liefde. Een liefde die tot een climax komt in Jezus' sterven.

Vers 10

'Als u Mijn geboden in acht neemt, zult u in Mijn liefde blijven, zoals Ik de geboden van Mijn Vader in acht genomen heb en in Zijn liefde blijf.'

In Jezus' liefde blijven (wonen) is het doen van Zijn geboden. Om te weten wat die geboden zijn, stelt Jezus zichzelf tot voorbeeld. Hij heeft de geboden van Zijn Vader in acht genomen en zo laten zien, dat Hij vanuit Gods liefde leeft. 'Ik weet dat Zijn gebod eeuwig leven is' (Joh. 12: 50). Jezus is zelf dat eeuwige leven. Hij brengt dit aan het licht door Zijn leerlingen lief te hebben tot het einde (zie Joh. 13: 1) en Zijn leven voor hen af te leggen (zie Joh. 10: 17-18). De geboden van Jezus doen is, levend uit Zijn liefde, Hem hierin volgen.

Vers 11

'Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat Mijn blijdschap in u zal blijven en uw blijdschap volkomen zal worden.'

Leven uit Jezus' liefde, betekent ook delen in Zijn blijdschap en wel zo dat deze blijdschap tot een volheid wordt. Het is waar Jezus om bidt: 'Opdat zij ten volle Mijn blijdschap in zichzelf hebben' (Joh. 17: 13b). Deze vreugde heeft een eschatologisch karakter: de volkomen vreugde staat nog uit en wacht op de wederkomst. Maar door de woorden van Jezus en in het ontvangen van Zijn Geest is het wel realiteit en is die volheid aanwezig. De leerlingen leven in een wereld vol duisternis. Jezus' liefde wordt beantwoord door haat zonder reden en dat geeft verdriet. 'Maar uw droefheid zal tot blijdschap worden' (zie Joh. 16: 20-22). Zo krijgt lijden glans.

Vers 12

'Dit is Mijn gebod: dat u elkaar liefhebt, zoals Ik u liefgehad heb.'

Jezus spitst het doen van Zijn geboden toe op het liefhebben van elkaar. Het gaat om een liefhebben, zoals Hij de leerlingen heeft liefgehad. Dat is een liefde die redt uit duisternis en zonde. Liefde die genadig is en vergeeft. Liefde die een ander het leven gunt. Zelfopofferende liefde. Het betekent zelfverloochening, nederigheid, geduld en dienstbaarheid. Niet wachten op een tegenprestatie of beloning. Anderen helpen en oproepen om trouw aan Jezus te blijven. Nooit iemand afschrijven vanwege misstappen. Wel terechtwijzen, maar nooit afwijzen. Jezus zelf laten corrigeren en leven vanuit de woorden van Jezus.

4.2 Gedachten en suggesties voor de preek

In verband met het thematische karakter van de preek kan het helpen om het vertrekpunt te nemen in vers 5 en te focussen op het beeld van wijnstok en ranken. Dit beeld is sprekend. Ook voor kinderen. Je kunt wijzen op de druivenstruik in de tuin, of zelf een rank of druiventros meenemen. Refereren aan de achterliggende zomervakantie naar bijv. Frankrijk of Duitsland spreekt ook tot de verbeelding. Wellicht zijn er kinderen die de wijngaarden daar hebben gezien.

Vertellend starten is een must: De Wijngaardenier die, met de snoeischaar in handen, de ranken aan de Wijnstok inspecteert op

zoek naar druiven. Hij gaat vandaag ook door de gemeente, 'dit stukje van Zijn wijngaard'.

Als je liever direct begint bij het thema 'groeien' kun je de kinderen vragen wat er nodig is om te groeien en vrucht te dragen. Zon, mest, water... De Wijngaardenier! Het bekende kinderliedje 'Lees je bijbel, bid elke dag' biedt ook mooie aanknopingspunten en bovendien ben je dan meteen bij de toepassing.

Vanuit het beeld in vers 5 zijn vervolgens diverse elementen te benadrukken:

- Je kunt eerst de vrucht / de liefde concretiseren (vers 8-12) en dan de vraag centraal stellen hoe deze vrucht rijpt.
- Een andere mogelijkheid is om bij vers 1 en 2 te beginnen, door te stellen dat het van levensbelang is om verbonden te zijn aan Jezus en te leven uit Hem. Onderstreep dit door te refereren aan Jesaja 5 en/of door te wijzen op de aangrijpende mogelijkheid die in vers 2a en 6 wordt benoemd. Van hieruit kun je de gemeente aansporen tot gebed: 'Heer, die mij ziet zoals ik ben...' (Psalm 139).
- Een derde optie om mee te vervolgen, is door stil te staan bij het woordje 'blijven'. Juist in onze tijd, waar de verleiding om af te haken en voor jezelf te leven groot is, komt het aan op 'blijven'. Op trouw, op volhouden, op sámen. Op 'wonen in het Woord'. Om groei in de kennis van Gods liefde in Jezus.

Welke insteek je ook kiest, nadrukkelijk moet worden uitgewerkt wat reinigen is en dat dit gebeurt door het horen van Jezus' redden-de woorden. Verlevendig dit met één of meer voorbeelden uit het Johannesevangelie. Een mooi moment om te laten zien wat prediking is en waarom het dus van zo'n groot belang is de kerkdiensten te bezoeken, de zondagschool, de kringen en de catechisatie. Ook de omgang met de woorden van Jezus thuis is onmisbaar. Zo komt de verbondenheid aan Jezus tot stand.

Toch is dit niet iets wat we zelf verwezenlijken, want 'zonder Mij kunt u niets doen'. Laat de gemeente zien dat dit geen doodoener is, maar juist een geweldige belofte, die aanspoort tot bidden in de zekerheid van de verhoring (vers 7).

Veel mensen – jongeren! – vinden bidden moeilijk of worstelen met de verhoring van hun vragen. Daarom is het belangrijk uit te leggen dat gebedsverhoring niet betekent dat je alles krijgt wat je wenst. In het vragen waar Jezus ons toe uitnodigt, draait het niet om onszelf maar om de vrucht. Om de kracht van Zijn reinigende woorden. Om de verheerlijking van de Vader. Hoe je dan moet bidden leert Jezus ons in het Onze Vader: 'Uw Naam worde geheiligd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede'.

Of je er nu voor kiest om de preek met de vrucht te beginnen of er juist mee te eindigen, in elk geval is het zaak dit goed uit te werken voor het gemeente-zijn in deze tijd.

Een uitstapje naar Galaten 5: 13-26 is mogelijk, maar je beperken tot het gebod van Jezus in vers 12 geeft ook genoeg toepassing.

Wat is 'elkaar liefhebben, zoals Jezus ons liefgehad heeft'? In een samenleving, waarin egoïsme, subjectiviteit, eigen gelijk, polarisatie, het zoeken van zondebokken, wegstijven, cancelen en wantrouwen sterke krachten zijn, gaan de leerlingen van Jezus de weg van een liefde die zichzelf niet zoekt. Deze liefde is niet zoetsappig, maar verhelderend, zuiverend, verbindend en genadig. Concretiseer dit met voorbeelden – benoem ook de weerstanden – zodat de gemeente zich afvraagt: Gaat dit over ons?

Tenslotte: Laat de preek theocentrisch zijn (het gaat immers om de verheerlijking van de Wijngaardenier) en zorg ervoor dat doorlopend helder blijft, dat het in praktijk brengen van Jezus' gebod onder de belofte staat van de Heilige Geest die ons verzekert 'dat Hij in ons wonen en ons tot leden van Christus heiligen wil. Zo wil Hij ons schenken wat wij in Christus hebben' (zie het klassieke doopformulier).

4.3 Met het oog op kinderen

Het beeld van de wijnstok en de wijngaardenier spreekt kinderen aan (zie voor een aanzet het begin van 1.2). Andere vragen die een kind bij de uitwerking van dit beeld kunnen helpen: Voor wie is de vrucht bedoeld? (de naaste, God, gevoel van 'mmm... heerlijk!'). Waarom snoeien? (beeld van de schaar, gevoel van 'au'). Voor 'blijven'/'wonen' en met het oog op de liefde spreekt het beeld van bruidegom en bruid tot de verbeelding. Alles met elkaar delen, getrouwd zijn met het mooie en het moeilijke. Er voor elkaar zijn, wat er ook gebeurt. Dat onze liefde hier tekort schiet kan voor sommige kinderen/jongeren ook pijnlijk helder zijn (denk aan ruzie, zelfs uit elkaar gaan van ouders). Dat liefde ook kritisch is, kan geïllustreerd worden aan de hand van pappa of mamma die je weleens een waarschuwing geven of zelfs straf.

4.4 Met het oog op tieners en jongeren

'Blijf in Mij' (vers 4)

Deze aansporing van Jezus heeft een persoonlijk accent, maar is gericht op de discipelen sámen. Je kunt het niet alleen. Door dit aan te kaarten kun je op een positieve manier aan jongeren inzichtelijk maken waarom hun participatie in de gemeente er toe doet. Mogelijk geeft de context aanleiding tot een kritische blik: Is de gemeente een plek waar we elkaar écht zien? Hoe zijn we op elkaar betrokken? Gaat het om het blijven in Jezus? Lukt het om daar gesprek over te hebben? Wordt er voor- en met elkaar gebeden?

dat je
groeien
mag

‘Als... Mijn woorden in u blijven’ (vers 7)

Luisteren naar een preek vinden heel wat jongeren moeilijk. Aangehaakt blijven, ook na een prikkelend begin en actief meedoen (door bijv. mee te schrijven), spreekt niet vanzelf. Er zijn jongeren die trouw uit de bijbel lezen en daarbij een dagboekje gebruiken, maar anderen lezen er nooit in. De catechisatie biedt ruimte om hier eerlijk en praktisch op in te gaan, maar ook een preek over Johannes 15 leent zich ervoor om jong en oud aan het denken te zetten hoe ze actiever met de bijbel en de preek om kunnen gaan. Erken dat de bijbel moeilijk is én laat zien dat het om Jezus zélf gaat, die daardoor tegen ons praat.

‘Vraag wat u maar wilt en het zal u gegeven worden’ (vers 7)

Deze woorden van Jezus zullen zeker de aandacht trekken van jongeren. Als kind baden ze misschien overal om, nu bidden sommigen bijna nooit meer. Anderen ervaren sleur tijdens het bidden (iedere dag hetzelfde riedeltje) of vragen zich af hoe ze kunnen merken dat God hen hoort. Wat een kans biedt deze tekst om deze worstelingen op noemer te brengen en te laten zien waar het in het bidden om gaat en hoe je dat kunt doen!

‘Dit is Mijn gebod: dat u elkaar liefhebt’ (vers 12)

Waar ieder mens naar verlangt – en jongeren zeker – is naar liefde. De liefde van God, van Jezus uitschilderen in Zijn reinigende kracht is essentieel. Hiervoor kun je aansluiten bij de ervaring van de HG-JB-medewerker, waar dit katern mee opende (zie pag 3).

Dat voor liefde moed nodig is en soms een groot offer, zal jongeren aanspreken. Denk aan de moed van jonge mensen in Oekraïne die hun leven in de waagschaal stellen voor de verdediging van hun land, of iemand als de Russische oppositieleider Aleksej Navalny en de steun die hij daarvoor vond in het christelijk geloof.

‘Opdat Mijn blijdschap in u zal blijven’ (vers 11)

Wanneer je in de preek aandacht geeft aan de blijdschap die Jezus geeft, is het mooi als jongeren daar ook iets van proeven. Voor velen valt gevoel snel samen met geloof. Dan is het verhelderend om te laten zien, dat de blijdschap die Jezus geeft geen emotie op zich is, maar de genade dat de liefde van God ook voor jou is. De blijdschap die dat geeft, ervaar je – paradoxaal genoeg – het diepste wanneer je je slecht voelt, verdrietig of bang.

4.5 Liturgische aanbevelingen

Psalmen uit de ‘oude’ berijming van 1773 (OB) en het Liedboek (LB)

- Psalm 1 : 1, 2 (OB/LB)
- Psalm 16 : 3, 6 (OB)
- Psalm 26 : 1, 2, 3 (OB)

- Psalm 33 : 7, 8 (LB)
- Psalm 36 : 2, 3 (OB/LB)
- Psalm 80 (OB/LB)
- Psalm 85 (OB/LB)
- Psalm 119 : 57 (OB)
- Psalm 133 (OB/LB)
- Psalm 139 (OB/LB)
- Psalm 145 : 2, 4 (OB)

Liederen uit Liedboek 1973 (LB), het Nieuwe Liedboek 2013 (NLB), Weerklink (WK) en Op Toonhoogte 2015 (OTH)

- Laat me in U blijven, groeien, bloeien (LB 78, OTH 284)
- Neem mijn leven, laat het, Heer (LB 473, NLB 912, WK 267, OTH 286)
- Abba, Vader, U alleen (NLB 886, WK 419, OTH 265)
- O Vader, die de landman zijt (WK 57)
- Lees je bijbel, bid elke dag (OTH 539)
- U kennen, uit en tot U leven (LB 75, NLB 653, WK 54)
- Liefde Gods, die elk beminnen (LB 443, NLB 754)
- Ons heeft de Heer met liefde (NLB 976, WK 68)
- O grote God die liefde zijt (LB 481, NLB 838, WK 455, OTH 386)
- Stroom o vloed van Gods genade (WK 205)

4.6 Mogelijkheden voor verwerking: gespreksvragen of opdrachten

1. Deel met elkaar wat je vanuit Johannes 15 / de preek raakte.
2. Onvruchtbare ranken worden verwijderd (vers 2 en 6). Waarom benadrukt Jezus dat?
3. Hoe gaat het ‘reinigen’ in z’n werk (vers 2b) en herken je dit in je eigen leven?
4. Lees vers 4. In dit stuk valt de nadruk op ‘blijven’. Wat betekent dit en hoe krijgt het vorm?
5. Bespreek met elkaar vers 7. Hoe helpt het je eigen bidden?
6. Het gaat om (veel) vrucht dragen (vers 8). Hoe is dit zichtbaar in je leven? Lees evt. Galaten 5: 13-26.
7. In vers 9-12 concretiseert Jezus de vrucht als ‘elkaar liefhebben’. Johannes noemt drie aspecten waarin liefde zichtbaar wordt: ‘geboden houden’, ‘vreugde’ en ‘je leven geven voor je vrienden’. In welke van deze drie zou je graag willen groeien? En waarom?
8. Stelling: Wij zijn een gemeente waar deze liefde praktijk is. Eens of niet mee eens en waarom?
9. Stelling: Wij zijn er als gemeente niet in de eerste plaats voor de wereld, maar voor de Vader.
10. Bespreek met gemeenteleden uit verschillende generaties hoe zij het ervaren verbonden te zijn met de Wijnstok en daar invulling aan geven.

PREEKSCHRIJFKAART

STARTTHEMA

Ik voel me vandaag:

Nieuwe Testament
(= nieuwe verbond)

Brieven met het goede nieuws, verhalen over Jezus

Mattheüs	Markus	Lukas	Johannes	Handelingen	Romeinen	1 Korinthe.	2 Korinthe.	Galaten	Efeziërs	Filippenzen	Kolossenzen	1 Tesselon.	2 Tesselon.	1 Tim.	2 Tim.	Titus	Filemon	Hebreeën	Jakobus	1 Petrus	2 Petrus	1 Joh.	2 Joh.	3 Joh.	Judas	Openb.
----------	--------	-------	----------	-------------	----------	-------------	-------------	---------	----------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------	--------	-------	---------	----------	---------	----------	----------	--------	--------	--------	-------	--------

LEZEN

1. Omcirkel het Bijbelboek waar we uit lezen.

2. We lezen uit hoofdstuk: ☐ 13 ☐ 14 ☐ 15 ☐ 16

vers: t/m

Hoe groeit het?

Je weet vast wel dat er regen, zon en aarde nodig is om iets te laten groeien. Maar er is ook kracht voor nodig! Zonder kracht groeit het zaadje niet.

Voor ons geloof in God, in de Heere Jezus Christus is de Bijbel, de kerk en gebed nodig, maar ook de Heilige Geest. Je ziet Hem niet, maar Hij zorgt ervoor dat je gaat geloven en dat je geloof ook sterker wordt en groeit.

GEBED

Voor wie en voor wat bidden en danken we?

fijne dingen:

moeilijke dingen:

.....

.....

.....

.....

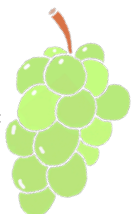
DE LITURGIE

Zet een kruisje door het vakje als er een onderdeel van de liturgie is geweest.

vouwlijn

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.

PUZZELN EN KLEUREN

Je ziet zeven druiventrossen. Op elke tros staan letters. Streep alle letters door waar er twee van zijn. Op elke tros blijft er één letter over. De overgebleven zeven letters vormen samen een woord. Welk woord is dat en wie noemde zichzelf zo?

LEES JE Bijbel

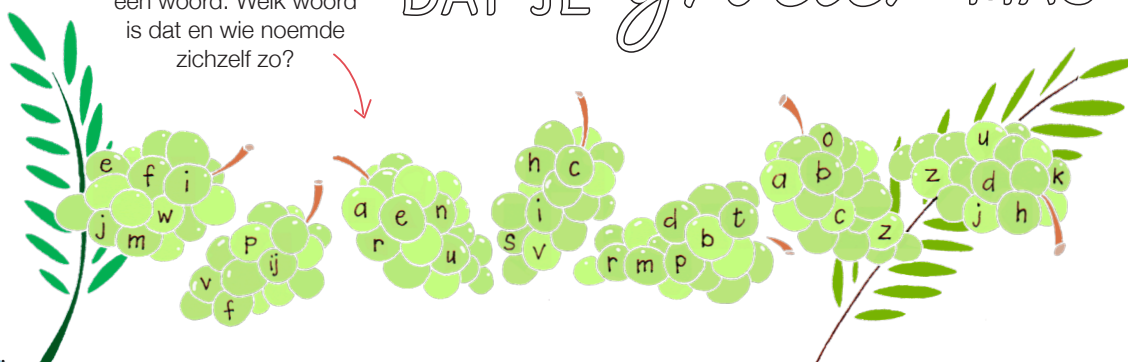
BID ELKE DAG

DAT JE groeien MAG

begin hysop

Verspreid over deze Preek-schrijfkaart staan 5 kaartjes met daarop namen van kruiden die in de Bijbel voorkomen. Je ziet ook de Bijbelteksten waarin het kruid of de specerij genoemd staat. "Leg" steeds het kruid of de specerij tegen de goede Bijbeltekst. Klaar? Wat lees je op de bordjes?

Jezus leert over de wijnstok en de ranken

1. Wie is de wijnstok (de stam) in het verhaal van Jezus?
In het plaatje onderaan zie je een druivenplant. Ook staan er twee gele cirkels. Zet het cijfer 1 in de cirkel bij de wijnstok.

2. Wie is de wijnbouwer (tuinman) die voor de wijngaard zorgt, in het verhaal van Jezus?

3. Wie zijn de ranken (takken) in het verhaal van Jezus? Zet het cijfer 2 in het plaatje bij de ranken.

4. Kijk nog eens naar het plaatje. Via welk deel krijgen de ranken en druiven hun voeding?
Wat gebeurt er als een rank (tak) niet meer aan de wijnstok vast zit? Krijgt hij dan nog voeding?

☐ ja ☐ nee

5. Wat moeten wij dus doen om voeding te blijven krijgen?

- ☐ In Jezus' liefde blijven ☐ Geen gelovigen om me heen
☐ Naar de kerk en club gaan ☐ Me nergens mee bemoeien
☐ Alles alleen doen ☐ Bijbellezen ☐ Niet meer bidden

6. Alles wat in de weg staat om vrucht te dragen wordt weggesnoeid door de wijnbouwer. Maar Jezus maakt wel een verschil tussen het soort snoeiwerk. Wat is het verschil tussen kappen en snoeien? Trek een lijn tussen het woord en het juiste antwoord. (vers 2)

- Kappen   Kan zeer doen! Maar uiteindelijk komt er juist meer vrucht. Dat is de bedoeling van God; ons karakter en geloof worden sterker gemaakt.
- Snoeien   Deze ranken dragen geen vrucht, het zijn dorre takken. Zo misbruiken ze de sappen van de wijnstok, ten koste van de goede ranken. Ze willen niet verbonden zijn met de wijnstok en kunnen Gods werk en Gods kinderen soms zelfs bewust dwars zitten.

BLIJF IN MIJN

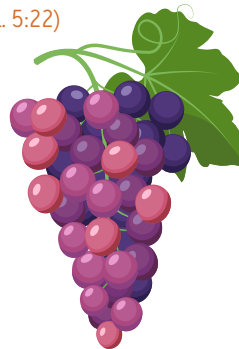
liefde

Triomfboog vol kunst

In de basiliek 'San Clemente' in Rome kun je deze prachtige mozaïeken zien. Ze dateren uit de eerste eeuw, en zijn nog steeds schitterend. De afbeelding zit vol symboliek. In het midden zie je de gekruisigde Christus met Maria en Johannes. Op het kruis zitten twaalf duiven, die stellen de twaalf leerlingen voor. Het kruis groeit uit een levensboom, net als de gekrulde ranken. Die zijn allemaal met elkaar en met Jezus verbonden. Aan de voet van het kruis beginnen vier rivieren (symbool voor de vier evangeliën). Boven Christus' kruis reikt de hand van God de Vader Hem de overwinningsskrans toe; de gekleurde waaier stelt het paradijs voor.

7. Wij mogen vrucht dragen. God wil ons daarin helpen groeien. Maar wat voor vruchten bedoelt Jezus? Trek een lijntje van alleen de goede vruchten naar de druiventros. (Gal. 5:22)

- presteren
liefde
steeds meer willen
blijdschap
vrede

- geloof en gebed
 macht
 ikke, ikke, ikke
 geduld
 vriendelijkheid

Mattheüs 23:23 eind

OM THUIS TE ZINGEN:

OTH 539 LEES JE BIJBEL // OTH 533 JEZUS IS ... // OPW KIDS 70 LIEFDE, BLIJDSCHAP, VREDE

Marcus 14:3

aloë